

<https://doi.org/10.70728/a.series.tab.v08.i08.097>

OLTINSIMON QORAG‘AT (*RIBES AUREUM* PURSH.) NAVLARI KO‘CHATLARI ILDIZ TIZIMINING RIVOJLANISHI

Abdullayeva Hilola Ravshanovna, Akademik Mahmud Mirzayev nomidagi bog‘dorchilik, uzumchilik va vinochilik ilmiy-tadqiqot instituti, “Meva, rezavor mevalar seleksiyasi va nav o‘rganish” bo‘lim boshlig‘i, q.x.f.d., professor
hilola.abdullayeva@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0009-6341-0908>

Temirova Gulira‘no Baxtiyor qizi, Akademik Mahmud Mirzayev nomidagi bog‘dorchilik, uzumchilik va vinochilik ilmiy-tadqiqot instituti ilmiy hodimi, b.f.f.d(PhD)
guliranotemirova1026@gmail.com <https://orcid.org/0009-0006-2597-6116>

Annotatsiya. Bugungi kunda Toshkent viloyati sharoitida yetishtirilayotgan oltinsimon qorag‘at ayrim navlarining ildiz tizimi sistemasi tadqiq qilindi hamda tahlil natijalari qayd etildi. Oltinsimon qorag‘atning tanlab olingan 7 ta navlari orasida “Plotnomyasaya” navi nazorat nav sifatida olingan bo‘lib, nazorat nav hamda boshqa navlarga nisbatan ildiz tizimi tez rivojlanishi bilan “Elik sir” va “Gulnoza” navlari ajralib chiqti.

Kalit so‘zlar: Nav, nazorat, ildiz tizimi, ildiz uzunligi, ildiz soni, sm.

Аннотация. На сегодняшний день изучена система корневой системы некоторых сортов золотистой смородины, выращиваемых в условиях Ташкентской области, и зафиксированы результаты анализа. Среди отобранных 7 сортов золотистой смородины в качестве контрольного сорта был выбран сорт "Плотномьясая," а по сравнению с контрольным сортом и другими сортами выделились сорта "Эликсир" и "Гульноза" с быстрым развитием корневой системы.

Ключевые слова: Сорт, контроль, корневая система, длина корня, количество корней, см.

Abstract. Currently, the root systems of certain golden currant varieties grown in the conditions of the Tashkent region have been studied, and the results of the analysis have been recorded. Among the selected 7 varieties of golden currant, the "Plotnomyasaya" variety was selected as the control, and the "Elik sir" and "Gulnoza" varieties were distinguished by the rapid development of the root system compared to the control and other varieties.

Key words: Variety, control, root system, root length, number of roots, cm.

Tadqiqot materiallari va uslubi. Toshkent viloyati sharoitida yetishtirilayotgan oltinsimon qorag‘atning tanlab olingan istiqbolli 7 ta navining ildiz tizimi tahlil qilindi. Tadqiqotni amalga oshirishda, biokimyoviy laboratoriya tahlillari, shuningdek, oltinsimon

qorag‘at o‘simligi o‘sib rivojlanishining o‘ziga xos xususiyatlari “Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур” (под ред. Седова Е.Н., Огольцовой Т.П. Орел 1999) uslubi bo‘yicha amalga oshirildi.

Natijalar va munozara. Oltinsimon qorag‘at navlarining ildiz tizimini o‘rganish natijasida shuni aytishimiz mumkinki, “Plotnomyasaya” (nazorat) navida birinchi tartibli ildizlar uzunligi 104,7 sm tashkil qilgan bo‘lsa, ikkinchi tartibli ildizlar uzunligi 251,7 sm va uchlamchi ildizlar uzunligi 54,2 sm ni tashkil qildi. Umumiy ildizlar uzunligi 519,5 sm ekanligi aniqlandi. Ushbu navning ildizlar soni birinchi tartibli ildizda 4,3 dona va umumiy ildizlar soni 68,7 donani ko‘rsatkichga egaligi aniqlandi

“Muhabbat” navining birinchi tartibli ildiz uzunligi 174 sm bo‘lib, jami ildizlar umumiy uzunligi 570 sm ni tashkil qildi va nazoratga nisbatan bu ko‘rsatkich 9,7% ko‘proq natija ekanligi aniqlandi. Ildizlar soni bo‘yicha xisoblanganda birinchi tartibli ildiz soni 9 donani tashkil qilgan bo‘lsa, umumiy ildizlar soni 73,7 donani tashkil qilib, nazoratga nisbatan 7,2% ga ko‘pligi aniqlandi.

Oltinsimon qorag‘atning “Podarok Ariadne” navining birinchi tartibli ildiz uzunligi 125 sm ni tashkil qildi va jami ildizlar uzunligi 465,7 sm ni tashkil qildi hamda nazoratga nisbatan 10,3 % uzun natijani qayd etdi. Ushbu navning birinchi tartibli ildizlar soni 8 dona bo‘lib, jami ildizlar soni 64 ta ni tashkil qildi va nazoratga nisbatan 6,8 % ni tashkil qildi.

“Valentina” navining birinchi tartibli ildizning uzunligi 112 sm bo‘lib, umumiy ildizlar uzunligi 467,2 sm ga ega ekanligi va bu ko‘rsatkich nazoratga nisbatan 10% ko‘proq ekanligi aniqlandi. birinchi tartibli ildizlar soni 7 ta bo‘lsa, umumiy ildizlar soni 64 dona natijani ko‘rsatdi. Bu esa nazoratga nisbatan 1,8% yuqori bo‘ldi.

“Elik sir” navining birinchi tartibli ildizi 133 sm bo‘lib, ildizlarning umumiy uzunligi 560,6 sm ni tashkil qilib nazoratga nisbatan 7,9 % yuqori natijani ko‘rsatdi. Ushbu navning birinchi tartibli ildizlar soni 6 dona bo‘lsa, jami ildizlar soni 75 dona bo‘lib, nazoratga nisbatan 9,1 % natijaga ega bo‘ldi (1-rasmga qarang).

Gulnoza navida birinchi tartibli ildizining uzunligi 130 sm va jami ildizlar uzunligi 446,5 sm ekanligi aniqlandi. Bu esa nazoratga nisbatan 14% yuqori bo‘ldi. Ildizlar sonining umumiy yig‘indisi 63 ta bo‘lib nazoratga qaraganda 8,2% ko‘proq bo‘ldi.

Oltinsimon qorag‘atning “Oydin” navida birinchi tartibli ildiz uzunligi 128,8 sm natijani ko‘rsatdi va jami ildizlar uzunligi 435,5 sm ga ega bo‘lib nazoratga nisbatan 16% yuqori natijani qayd etdi. Ushbu navning birinchi tartibli ildizlar 5 dona va jami ildizlar 66 ta ni tashkil qildi. Nazoratga nisbatan, 3,9 % bo‘ldi (1-jadvalga qarang).

1-rasm. Oltinsimon qorag‘atning “Elik sir” navining 2 yillik ildizi (2025-y)

Oltinsimon qorag‘at navlari ko‘chatlarining ildiz tizimi (2024-2025 yy)

№	Nav nomi	Ildizlar uzunligi, sm				Jami ildizlar uzunligi, sm	Nazoratga nisbatan, %	Ildizlar soni, dona				Jami ildizlar soni, dona	Nazoratga nisbatan, %
		Birinchi tartibli ildiz	Ikkinchi tartibli ildiz	Uchinchi tartibli ildiz	yon ildiz			Birinchi tartibli ildiz	Ikkinchi tartibli ildiz	Uchinchi tartibli ildiz	yon ildiz		
1	Plotnomyasaya (nazorat)	104,7	251,7	54,2	109	519,5	100	4,3	35	15,7	13,7	68,7	100
2	Muxabbat	174	260,3	11,7	124	570	9,7	9	41,7	4	19	73,7	7,2
3	Podarok Ariadne	125	212	13,7	115	465,7	10,3	8	32	10	14	64	6,8
4	Valentina	112	220	15,8	119,4	467,2	10,0	7	40	8	15	70	1,8
5	Elik sir	133	256,6	50,8	120,2	560,6	7,9	6	43	11	15	75	9,1
6	Gulnoza	130	142,3	55,2	119	446,5	14	6	35	9	13	63	8,2
7	Oydin	128,8	160,4	18,3	128	435,5	16	5	37	12	12	66	3,9
	ЭКФ%					0,3						0,7	

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, “Elik sir” navining birinchi tartibli ildizi 133 sm bo‘lib, ildizlarning umumiy uzunligi 560,6 sm ni tashkil qilib nazoratga nisbatan 7,9 % yuqori natijani ko‘rsatdi. Ushbu navning birinchi tartibli ildizlar soni 6 dona bo‘lsa, jami ildizlar soni 75 dona bo‘lib, nazoratga nisbatan 9,1 % natijaga ega bo‘ldi. Gulnoza navida birinchi tartibli ildizining uzunligi 130 sm va jami ildizlar uzunligi 446,5 sm ekanligi aniqlandi. Bu esa nazoratga nisbatan 14% yuqori bo‘ldi. Ildizlar sonining umumiy yig‘indisi 63 ta bo‘lib nazoratga qaraganda 8,2% ko‘proq bo‘ldi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Витковский В.Л. Изучение динамика роста побегов, формирования почек и светков у плодовых растений. Методический указания. / Ленинград-1979. 58 с.
2. Витковский В.Л. Плодовые растения мира. СПб.: Издательство «Лан», 2003. – 592с.
3. Володина Е.В. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур. / – Орел: изд-во ВНИИСПК, 1999. – С. 351-354.
4. Qosimov A.A Oltinsimon qorag‘at navlarining xo‘jalik-biologik xususiyatlari va sifatli ko‘chatlar etishtirish texnologiyasi. (Toshkent viloyati misolida) dissertatsiya, Toshkent-2020 y, 120 b
5. Abdullayeva X.R., Temirova G.B. “Oltinsimon qorag‘at morfo-biologiyasi va yetishtirish agrotexnologiyasi” Toshkent-2026 y, Tavsiyanoma 20 b.
6. Temirova G.B. Oltinsimon qorag‘at (*Ribes aureum* Pursh) ayrim navlarining bioekologiyasi va uni mahalliy sharoitlarda ko‘paytirish yo‘llari (Toshkent viloyati misolida) dissertatsiya, Toshkent-2026 y, 110 b.